

UCHWAŁA Nr XXXI/373/2009
Rady Miasta i Gminy w Margoninie
z dnia 24 czerwca 2009 roku

**w sprawie uchwalenia „Programu usuwania i unieszkodliwiania odpadów
zawierających azbest z terenu Miasta i Gminy Margonin”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz.U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591, zmiana: Dz.U. z 2002 r. Nr 23 poz. 220, Nr 62 poz. 558, Nr 113 poz. 984, Nr 153 poz. 1271, Nr 214 poz. 1806, Dz.U. z 2003 r. Nr 80 poz. 717, Nr 162 poz. 1568, Dz.U. z 2004 r. Nr 102 poz. 1055, Nr 116 poz. 1203, Nr 167 poz. 1759, Dz. U. z 2005 r. Nr 172 poz. 1441, Nr 175 poz. 1457, Dz.U. z 2006 r. Nr 17 poz. 128, Nr 181 poz. 1337, Dz.U. z 2007 r. Nr 48 poz. 327, Nr 138 poz. 974, Nr 173 poz. 1218, Dz.U. z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 223, poz. 1458; Dz.U. z 2009 r., Nr 52, poz. 420) oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2008 roku, Nr 25, poz 150 zmiana: (Dz.U. z 2008 r., Nr 111, poz. 708; Nr 138, poz. 865; Nr 154, poz. 958; Nr 171, poz. 1056; Nr 199, poz. 1227; Nr 223, poz. 1464; Nr 227, poz. 1505; Dz.U. z 2009 r., Nr 19, poz. 100; Nr 20, poz. 106)

po zasięgnięciu Organu wykonawczego powiatu
po zapewnieniu możliwości udziału społeczeństwa

Rada Miasta i Gminy w Margoninie uchwala, co następuje:

§ 1.1 Uchwala się „Programu usuwania i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest z terenu Miasta i Gminy Margonin”.

2. „Programu usuwania i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest z terenu Miasta i Gminy Margonin”, stanowi załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Margonin.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

UZASADNIENIE
Do UCHAŁY Nr XXXI/373/2009
Rady Miasta i Gminy w Margoninie
z dnia 24 czerwca 2009 roku

**w sprawie uchwalenia „Programu usuwania i unieszkodliwiania odpadów
zawierających azbest z terenu Miasta i Gminy Margonin”**

„Program usuwania i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest z terenu Miasta i Gminy Margonin”, jest jednym z podstawowych gminnych programów ochrony środowiska. Został on sporządzony w celu stworzenia warunków niezbędnych do realizacji zadań z zakresu ochrony zdrowia i środowiska przed azbestem.

Obowiązek opracowania „Programu...” wynika z:

- zapisów „Krajowego programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjętego przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 maja 2002 roku
- przyjęcia przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej *Rezolucji w sprawie programu wycofywania azbestu z gospodarki* z dnia 19 czerwca 1997 roku (MP, Nr 38, poz. 373)
- ustawy z dnia 19 czerwca 1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity: Dz. U. z 2004 roku, Nr 3, poz. 20 ze zmianami).

Pomimo zakazu stosowania azbestu i wyrobów zawierających azbest, ze względu na jego powszechne stosowanie w przeszłości, jego całkowite usunięcie będzie procesem długotrwałym. Ostateczny termin usunięcia azbestu z terenu kraju określony jest na 2032 rok.

Szerokie zastosowanie azbestu na przestrzeni 100 ostatnich lat wynikało z gwałtownego rozwoju przemysłu oraz jego cech tj.: odporność na wysokie temperatury, działanie mrozu, kwasów, substancji żrących, elastyczność.

Na terenie Miasta i Gminy Margonin azbest wykorzystywany był do produkcji wyrobów budowlanych – płyt dachowych i elewacyjnych, rur.

Biorąc pod uwagę:

- 1) art 17 ust 2 pkt 3) ustawy Prawo Ochrony Środowiska, „Program...” został poddany zaopiniowaniu przez organ wykonawczy powiatu,
- 2) art 17 ust 4 ustawy Prawo Ochrony Środowiska, zapewnił możliwość udziału społeczeństwa na zasadach określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz.1227 ze zmianami),

Mając na uwadze powyższe należy podkreślić, że do wyłożonego projektu „Programu...” nie zostały zgłoszone żadne uwagi i wnioski.

Rozwiązania przyjęte w „Programie...” zmierzające do usunięcia azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta i Gminy Margonin zostały tak określone by w jak najmniejszym stopniu negatywnie oddziaływać na środowisko.

W związku z obligatoryjnym obowiązkiem całkowitego usunięcia azbestu z terenu kraju, nie zostały wzięte w „Programie...” rozwiązania alternatywne.

Głównym celem uchwalenia „Programu...” jest pokazanie mieszkańcom bezpiecznego sposobu prowadzącego do całkowitego usunięcia azbestu z terenu gminy oraz stworzenie warunków do przekazania środków finansowych z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Urzędu Miasta i Gminy w Margoninie na realizację „Programu...”.

Mając na uwadze powyższe uchwalenie „Programu usuwania i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest z terenu Miasta i Gminy Margonin” jest zasadne.

INWESTOR:	URZĄD MIASTA I GMINY MARGONIN ul. Kościuszki 13 64-830 Margonin
Umowa :	2008;

**PROGRAM USUWANIA AZBESTU I
WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
Z TERENU MIASTA I GMINY MARGONIN**
powiat chodzieski, woj. wielkopolskie

Nazwa inwestycji: Miasto i Gmina Margonin

Lokalizacja inwestycji: Teren miasta i gminy

Studium powykonawcze:

Branża : Ochrona środowiska

Zakres	imię i nazwisko	Data / podpis
OPRACOWANIE PROGRAMU	mgr inż. Aleksandra Matysiak	
KIEROWNIK PRACOWNI	mgr inż. Maciej Sadowski	

Egz. nr	
Nr ewid.	/2008

**Margonin / Środa Wielkopolska
KWIECIEŃ 2008**

**PROGRAM USUWANIA AZBESTU I
WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
Z TERENU MIASTA I GMINY MARGONIN**
powiat chodzieski, woj. wielkopolskie

**Margonin / Środa Wielkopolska
KWIECIEŃ 2008**

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	2
2. Aktualne przepisy prawne.....	2
3. Cel i zadania Programu	7
4. Wpływ azbestu na zdrowie człowieka.....	8
5. Postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest oraz obowiązki z nich wynikające.....	9
5.1. Obowiązki gminy.....	9
5.2. Obowiązki właścicieli, zarządców, użytkowników nieruchomości.....	9
5.3. Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest.....	13
5.3.1. Transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.....	16
5.4. Zasady postępowania dotyczące składowania na składowiskach odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.....	18
5.4.1. Składowiska odpadów niebezpiecznych zawierające azbest.....	18
6. Ilość i rozmieszczenie wyrobów zawierających azbest.....	21
6.1. Rury azbestowo – cementowe.....	21
6.2. Płyty azbestowo - cementowe.....	21
6.3. Łączna ilość wyrobów zawierających azbest.....	23
7. Bezpieczne usuwanie wyrobów azbestowych.....	25
7.1. Usuwanie wyrobów zawierający azbest - wymiana rur wodociągowych.....	26
7.2. Usuwanie wyrobów zawierający azbest - demontaż pokrycia dachowego.....	27
7.3. Usuwanie wyrobów zawierający azbest - zdarzenia losowe.....	28
8. Zadania objęte programem i sposób ich realizacji.....	28
8.1. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest.....	28
8.2. Mobilizowanie właścicieli obiektów do usunięcia wyrobów zawierających azbest.....	29
8.3. Usunięcie, odbiór i transport wyrobów azbestowych z terenu nieruchomości osób fizycznych, jednostek budżetowych i innych.....	29
9. Szacunkowe koszty demontażu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.....	29
10. Finansowanie.....	31
10.1. Źródła finansowania.....	31
11. Udzielanie informacji osobom fizycznym i właścicielom nieruchomości z zakresu poszukiwania źródeł finansowych na nowe pokrycia dachowe.....	33
12. Monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji.....	33
13. Sprawozdania z realizacji Programu.....	34
14. Podsumowanie.....	34
15. Bibliografia.....	34
16. Spis załączników.....	35

1. Wprowadzenie

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta i Gminy Margonin” został sporządzony w celu stworzenia warunków niezbędnych do realizacji zadań z zakresu ochrony zdrowia i środowiska przed azbestem.

Obowiązek opracowania programu wynika z zapisów „Krajowego programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjętego przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 maja 2002 r. Powyższy dokument powstał w wyniku przyjęcia przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej *Rezolucji w sprawie programu wycofywania azbestu z gospodarki* z dnia 19 czerwca 1997 r. (MP Nr 38, poz. 373) oraz ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 3, poz. 20 z 2004 r. ze zmianami).

Pomimo zakazu stosowania azbestu i wyrobów zawierających azbest, ze względu na jego powszechne stosowanie w przeszłości, będzie on stanowił elementy struktury szeregu obiektów jeszcze przez wiele lat. Szerokie zastosowanie azbestu na przestrzeni 100 ostatnich lat wynikało z gwałtownego rozwoju przemysłu oraz jego cech tj.: odporność na wysokie temperatury, działanie mrozu, kwasów, substancji żrących, elastyczność. Azbest stosowany był w produkcji około 3 tys. wyrobów przemysłowych. Głównie był wykorzystywany do produkcji wyrobów budowlanych – płyt dachowych i elewacyjnych, oraz rur.

Szacunkowe ilości azbestu wg danych ww. „Krajowego programu ...” (2002 r.) występujące na terenie kraju i w Wielkopolsce przedstawione są w poniższej tabeli nr 1.

Tabela nr 1: Szacunkowe ilości azbestu ogółem, płyt azbestowo-cementowych, rur azbestowo-cementowych występujących w naszym kraju oraz w województwie wielkopolskim w tonach.

	Ilość azbestu ogółem [Mg]	Ilość zabudowanych płyt azbestowo-cementowych [Mg]	Ilość stosowanych rur azbestowo-cementowych [Mg]
Polska	15 466 000	14 866 000 (1 351 500 tys. m ²)	600 000
Wielkopolska	1 110 140	1 050 940 (95 540 tys. m ²)	59 200

Usunięcie i zabezpieczenie tak znacznych ilości wyrobów azbestowych będzie wymagało przedsięwzięć organizacyjnych oraz dużych nakładów finansowych.

2. Aktualne przepisy prawne

W sporządzonym opracowaniu uwzględniono wymagania obowiązujących przepisów prawnych - ustaw i przepisów wykonawczych dotyczących zagadnień dotyczących azbestu:

► USTAWA Z DNIA 27 KWIETNIA 2001 R. PRAWO OCHRONY ŚRODOWISKA (DZ. U. 2008 NR 25, POZ. 150, tekst jednolity)

Ustawa określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju. Ustawa zawiera szereg istotnych i ważnych postanowień dotyczących m.in.:

- państwowego monitoringu środowiska, jako systemu pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku,

- opracowania prognoz oddziaływania na środowisko, w tym gospodarki odpadami, a także programów wojewódzkich, zmierzających do przestrzegania standardów jakości środowiska,
- ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem, sposobu postępowania z substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska,
- opłat za korzystanie ze środowiska, kar i odpowiedzialności za nieprzestrzeganie zasad i przepisów dotyczących ochrony środowiska,
- konieczności oznaczenia instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz miejsc, w których on się znajduje.

► USTAWA Z DNIA 3 PAŹDZIERNIKA 2008 R. O UDOSTĘPNIANIU INFORMACJI O ŚRODOWISKU I JEGO OCHRONIE, UDZIALE SPOŁECZEŃSTWA W OCHRONIE ŚRODOWISKA ORAZ O OCENACH ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO (DZ. U. 2008 NR 199, POZ. 1227, tekst jednolity)

- opracowania prognoz oddziaływania na środowisko, w tym gospodarki odpadami, a także programów wojewódzkich, zmierzających do przestrzegania standardów jakości środowiska,

Akta wykonawcze do ustawy Prawo ochrony środowiska związane w szczególności z postępowaniem z wyrobami zawierającymi azbest:

- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu Dz. U. 2003 Nr 1, poz. 12
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI, PRACY i POLITYKI SPOŁECZNEJ z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był wykorzystywany azbest Dz. U. 2003 Nr 192, poz. 1876
- ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko Dz. U. 2004 Nr 257, poz. 2573 (ze zmianami)

► USTAWA Z DNIA 27 KWIEŃNIA 2001 R. O ODPADACH Z PÓŹNIEJSZYMI ZMIANAMI (DZ. U. 2007 NR 39 POZ 251)

Ustawa określa zasady postępowania z odpadami, w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady zapobiegania powstawaniu odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku lub unieszkodliwiania odpadów. W ustawie określone są obowiązki wytwórców i posiadaczy odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych. Ustawa reguluje całokształt spraw administracyjnych, związanych z postępowaniem przy zbieraniu, transporcie, odzysku i unieszkodliwianiu, w tym składowaniu odpadów, a także wymagań technicznych i organizacyjnych dotyczących składowisk odpadów. Ustawa wprowadza

obowiązek opracowania planów gospodarki odpadami na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Zgodnie z art. 31 ustawy z dnia 27 lipca 2001r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw pierwszy *Krajowy plan gospodarki odpadami* został przyjęty pod koniec 2001 roku. Art. 10, ust. 4 tej samej ustawy stanowi, że wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, zawierające plany gospodarki odpadami miały być uchwalone (po pierwszym Krajowym planie gospodarki odpadami uchwalonym w 2002 r.) przez odpowiednie organy w następujących terminach:

- programy wojewódzkie – do 30 czerwca 2003 r. – uchwalane przez sejmiki województw,
- programy powiatowe – do 31 grudnia 2003 r. - uchwalane przez rady powiatów,
- programy gminne – do 30 czerwca 2004 r. - uchwalane przez rady gmin.

Z kolei zgodnie z art. 14 ust. 14 ustawy o odpadach wprowadził obowiązek aktualizacji wszystkich planów gospodarki odpadami nie rzadziej niż co cztery lata. Wypełniając obowiązek wynikający z zapisów ustawowych Rada Ministrów Uchwałą Nr 233 z dnia 29 grudnia 2006 r. (M.P. Nr 90, poz. 946) uchwaliła Krajowy plan gospodarki odpadami 2010.

Akta wykonawcze do ustawy o odpadach związane w szczególności z postępowaniem z wyrobami zawierającymi azbest:

- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 25 maja 2007 r. w sprawie warunków i zakresu dostępu do wojewódzkiej bazy danych dotyczącej wytwarzania i gospodarowania odpadami Dz. U. 2007 Nr 101, poz. 687
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny Dz. U. 2002 Nr 191, poz. 1595
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów Dz. U. 2002 Nr 220, poz. 1858
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA INFRASTRUKTURY z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych do transportu odpadów niebezpiecznych. Dz. U. 2002 Nr 236, poz. 1986
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów Dz. U. 2003 Nr 61, poz. 549
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI I PRACY z dnia 7 września 2005 r. w sprawie kryteriów oraz procedur Dz. U. 2005 Nr 186, poz. 1553

dopuszczania odpadów do składowania na składowisku
odpadów danego typu

- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ŚRODOWISKA z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów Dz. U. 2006 Nr 30, poz. 213

► USTAWA Z DNIA 19 CZERWCA 1997 R. O ZAKAZIE STOSOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST ZE ZMIANAMI (DZ. U. 2004 NR 3, POZ. 20 tekst jednolity)

Ustawa zakazuje wprowadzania na polski obszar celny azbestu, wyrobów zawierających azbest, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec. Zgodnie z ustawą produkcja płyt azbestowo-cementowych została zakończona we wszystkich zakładach do 28 września 1998 r., a z dniem 28 marca 1999 r. nastąpił zakaz obrotu tymi płytami.

Wymieniona ustawa praktycznie zamknęła okres obrotu wyrobami zawierającymi azbest w Polsce, pozostaje natomiast problem sukcesywnego usuwania stosowanych i zużytych wyrobów w sposób nie zagrażający zdrowiu ludzi i zanieczyszczeniu środowiska. Ustawa porządkuje również zagadnienia związane z opieką zdrowotną pracowników, którzy mieli kontakt z azbestem.

Akta wykonawcze do ustawy o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest:

- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI, PRACY i POLITYKI SPOŁECZNEJ z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest Dz. U. 2004 Nr 71, poz. 649
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA z dnia 4 sierpnia 2004 r. w sprawie okresowych badań lekarskich pracowników zatrudnionych w zakładach, które stosowały azbest w produkcji Dz. U. 2004 Nr 183, poz. 1896
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA z dnia 9 sierpnia 2004 r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest Dz. U. 2004 Nr 185, poz. 1920
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełniania i aktualizacji Dz. U. 2005 Nr 13, poz. 109
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA z dnia 4 lipca 2005 r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest Dz. U. 2005 Nr 131, poz. 1100
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA z dnia 15 września 2005 r. w sprawie leków związanych z chorobami Dz. U. 2005 Nr 189, poz. 1603

wywołanymi pracą przy azbeście

- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI, PRACY i Dz. U. 2005 Nr 216, poz. 1824 POLITYKI SPOŁECZNEJ z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpośredniego użytkowania takich wyrobów

► USTAWA Z DNIA 7 LIPCA 1994 R. – PRAWO BUDOWLANE ZE ZMIANAMI (DZ. U. 2006 NR 156, POZ. 1118)

W ustawie w art 30 ust. 7 znajduje się zapis pośrednio mający zastosowanie w przypadkach występowania azbestu: właściwy organ może nałożyć, w drodze decyzji, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych, objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1 tego art. jeżeli ich realizacja może naruszyć ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować:

- zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia
- pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków,
- pogorszenie warunków zdrowotno-sanitarnych,
- wprowadzenie, utrwalenie bądź zwiększenie ograniczeń lub uciążliwości dla terenów sąsiednich.

Akta wykonawcze do ustawy Prawo budowlane związane w szczególności z postępowaniem z wyrobami zawierającymi azbest:

- ZARZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA I OPIEKI M. P. 1996 r. Nr 19, poz. 231 SPOŁECZNEJ z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczania stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielonych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA INFRASTRUKTURY z dnia Dz. U. 2003 Nr 120, poz. 1126 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia

► USTAWA Z DNIA 28 PAŹDZIERNIKA 2002 R. O PRZEWOZIE DROGOWYM TOWARÓW NIEBEZPIECZNYCH Z PÓŹNIEJSZYMI ZMIANAMI (DZ. U. 2002 NR 199, POZ. 1671)

Ustawa określa zasady przewozu drogowego towarów niebezpiecznych, wymagania w stosunku do kierowców i innych osób wykonujących czynności związane z tym przewozem oraz organy właściwe do sprawowania nadzoru i kontroli w tych sprawach. Przy przewozach materiałów niebezpiecznych w kraju obowiązują przepisy zawarte w załącznikach A i B do Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR) – *Jednolity tekst Umowy ADR* (Dz. U. Nr 30, poz. 287, z 1999 r. ze zmianami). Przepisy umowy ADR oraz ustawy określają warunki załadunku i wyładunku oraz przewozu odpadów niebezpiecznych, w tym między innymi na składowisko. Pojazdy powinny być

zaopatrzone w szczególności w świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozu materiałów niebezpiecznych wydane przez upoważnioną stację kontroli pojazdów, zaś kierowcy pojazdów winni być przeszkoleni w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych.

Akta wykonawcze do ustawy o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych związane w szczególności z postępowaniem z wyrobami zawierającymi azbest:

- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA INFRASTRUKTURY z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych Dz. U. 2002 Nr 237, poz. 2011
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA INFRASTRUKTURY z dnia 15 września 2005 r. w sprawie kursów dokształcających dla kierowców przewożących towary niebezpieczne Dz. U. 2005 Nr 187, poz. 1571

► USTAWA Z DNIA 26 CZERWCA 1974 R. - KODEKS PRACY (DZ. U. 1974 NR 24, POZ. 141)

Akta wykonawcze do kodeksu pracy związane w szczególności z postępowaniem z wyrobami zawierającymi azbest:

- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SOCJALNEJ z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy Dz. U. 2002 Nr 217, poz. 1833

3. Cel i zadania Programu

Celem Programu jest:

- Stworzenie warunków i określenie zasad do usunięcia azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta i Gminy Margonin.
- Wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców spowodowanych azbestem.
- Spowodowanie likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie, w odpowiednim okresie czasowym, do spełnienia wymogów ochrony środowiska.

W „Programie...” przyjęto założenia, iż w okresie jego realizacji – w latach 2009 – 2032r. nastąpi:

- wdrożenie przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- oczyszczenie terenu gminy z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- usunięcie, odbiór i transport wyrobów azbestowych z terenu nieruchomości osób fizycznych, jednostek budżetowych i innych:
 - 8 % w latach 2009 – 2012
 - 46 % w latach 2013 – 2022
 - 46 % w latach 2023 – 2032

- unieszkodliwianie przez składowanie odpadów azbestowych na składowiskach odpadów niebezpiecznych,
- likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko.

W programie zaplanowana została realizacja następujących działań:

- prowadzenie działalności informacyjno - popularyzacyjnej mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu i bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów ich usuwania,
- mobilizowanie właścicieli obiektów do usunięcia wyrobów zawierających azbest,
- utworzenie bazy danych na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji o lokalizacji i ilości istniejących wyrobów zawierających azbest, przewidywanych do usunięcia jako odpady niebezpieczne,
- przeznaczenie środków finansowych z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Urzędu Miasta i Gminy w Margoninie na realizację Programu,
- podjęcie działań w celu pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu,
- udzielanie pomocy finansowej osobom fizycznym i innym właścicielom nieruchomości w usuwaniu odpadów zawierających azbest,
- usunięcie wyrobów zawierających azbest,
- udzielanie informacji osobom fizycznym i właścicielom nieruchomości z zakresu poszukiwania źródeł finansowych na nowe pokrycia dachowe,
- monitorowanie realizacji Programu.

Harmonogram realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta i Gminy Margonin” zawiera załącznik nr 1.

4. Wpływ azbestu na zdrowie człowieka

Azbest to występujący w przyrodzie minerał włóknisty. Wyroby azbestowe będące w dobrym stanie technicznym nie stanowią istotnego zagrożenia dla zdrowia ludzkiego. Azbest staje się niebezpieczny, gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwość uwalniania się włókien z wyrobów azbestowych do otoczenia. Do sytuacji takich dochodzi w wyniku:

- poddawania elementów azbestowych obróbce mechanicznej (cięcie, szlifowanie, łamanie, kruszenie);
- naruszenia struktury wyrobu spowodowanej naturalnym starzeniem się materiału;
- oddziaływania czynników atmosferycznych.

Chorobotwórcze działanie tego związku następuje w wyniku wdychania włókien azbestowych zawieszonych w powietrzu, które następnie mogą zostać przeniesione do płuc. Agresywność pyłu azbestowego zależy od stopnia penetracji i liczby włókien, które uległy retencji w płucach, jak również od fizycznych i aerodynamicznych cech włókien. Oddychanie powietrzem skażonym włóknami azbestowymi może być przyczyną następujących chorób układu oddechowego:

- pylicy azbestowej (azbestozy);
- łagodnych zmian opłucowych;

- raka płuc (najpowszechniejszego nowotworu złośliwego, powodowanego przez azbest);
- międzybłoniaków opłucnej i otrzewnej;
- nowotworów o wysokiej złośliwości.

Pierwsze objawy mogące sygnalizować chorobę to: ból w klatce piersiowej, silny kaszel i duszności. Zachorować mogą osoby, które miały kontakt z azbestem ze względu na rodzaj wykonywanej pracy oraz osoby narażone na długotrwałe wdychanie włókien azbestowych o małym natężeniu, jak też osoby narażone na krótkotrwałe przebywanie w miejscu o dużym stężeniu włókien azbestowych. Nieznana jest minimalna ilość pyłu azbestowego, która wywołuje choroby. Wiadomo natomiast, że im więcej włókien azbestu jest wdychanych do układu oddechowego, tym większe występuje ryzyko choroby.

Natomiast nie ma jednoznacznych dowodów świadczących o tym, że azbest występujący w wodzie jest szkodliwy dla zdrowia. Dlatego też przyjmuje się, że zastępowanie rur azbestowo-cementowych w instalacjach ziemnych wyrobami bezazbestowymi powinno następować sukcesywnie, w miarę technicznego zużycia lub w przypadku woli wymiany na rury bezazbestowe.

5. Postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest oraz obowiązki z nich wynikające

Od 1997 r. na terenie naszego kraju obowiązuje zakaz produkcji, handlu oraz stosowania wyrobów zawierających azbest. Polskie prawodawstwo dopuszcza wykorzystanie azbestu i wyrobów zawierających azbest będących w użytkowaniu np. budynkach, instalacjach lub urządzeniach do dnia 31 grudnia 2032 r. W sposób szczegółowy określone są wymagania dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami azbestowymi, obowiązki organów administracji, właścicieli i zarządców nieruchomości w tym zakresie oraz obowiązki podmiotów uprawnionych do demontażu, transportu wyrobów zawierających azbest oraz ich unieszkodliwiania.

5.1. Obowiązki gminy

Do zadań rady gminy należy:

- uwzględnienie problematyki usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnym planie gospodarki odpadami (opracowanie i przyjęcie *„Aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Miasta i Gminy Margonin na okres 2007 – 2010 z perspektywą na lata 2011 -2014”*);
- współpraca z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez wyroby zawierające azbest;
- przygotowanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów występującego narażenia na ekspozycję azbestu;
- przyjmowanie rocznych sprawozdań finansowych zarządu gminy z realizacji zadań Programu.

Do zadań gminy należą także:

- gromadzenie informacji przekazywanych przez osoby fizyczne (właścicieli i zarządców nieruchomości) o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania,
- przedkładanie marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu,
- opiniowanie programów gospodarki odpadami niebezpiecznymi (w tym odpadami zawierającymi azbest)

dla organów zatwierdzających te programy,

- opiniowanie zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów oraz w zakresie unieszkodliwiania odpadów w tym odpadów niebezpiecznych – zawierających azbest.

5.2. Obowiązki właścicieli, zarządców, użytkowników nieruchomości

Właściciel obiektu, zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami, zobowiązany jest do:

- kontroli wyrobów zawierających azbest;
- sporządzenia i przedłożenia organowi nadzoru budowlanego „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (załącznik nr 2);
- usuwania wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z powyższą oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia;
- wykonania identyfikacji rodzaju azbestu przez laboratorium wykonujące takie badanie i posiadające akredytację (w przypadku braku informacji dotyczącej rodzaju azbestu);
- oszacowania ilości wyrobów zawierających azbest będących w jego użytkowaniu;
- zgłoszenia (co najmniej na 30 dni przed planowanym rozpoczęciem robót) właściwemu organowi administracji architektoniczno-budowlanej zamiaru rozpoczęcia prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest;
- wystąpienia o pozwolenie na budowę (wykonanie) prac remontowo-budowlanych, w przypadku, gdy podczas rozbiórki elementów budowlanych zawierających azbest nastąpi zmiana elementów konstrukcyjnych obiektu lub w przypadku terenu miejskiego gdy planowana jest zmiana wyglądu obiektu w odniesieniu do otaczającej zabudowy;
- przechowywania przy dokumentacji obiektu stosownego zaświadczenia o prawidłowym oczyszczeniu obiektu z pyłu i włókien z azbestu, przedstawionego przez wykonawcę robót (podmiot uprawniony).

5.3. Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest

Podmioty uprawnione są zobowiązane do:

- uzyskania decyzji zatwierdzającej program gospodarowania odpadami niebezpiecznymi – niezależnie od ilości wytwarzanych odpadów zawierających azbest. W przypadku wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest nie jest eksploatowana instalacja,
- przeszkolenia przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących prace polegające na zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas zabezpieczania i usuwania tych wyrobów oraz przestrzegania procedur dotyczącego bezpiecznego postępowania z powyższymi wyrobami;
- opracowanie przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest;
- posiadania niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac;
- zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania (zabezpieczenie pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu);
- zgłoszenia faktu przeprowadzanych robót właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy;
- złożenia właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

5.3.1. Transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest

Transport odpadów zawierających azbest, które znajdują się na liście odpadów niebezpiecznych, odbywa się z zachowaniem przepisów Ustawy z dnia 28 października 2002 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (DzU nr 199, poz. 1671) oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych do transportu odpadów niebezpiecznych (DzU nr 236, poz. 1986). Zgodnie z ustawą z 28 października 2002 r. przy przewozach materiałów niebezpiecznych obowiązują w kraju przepisy zawarte w załącznikach A i B do umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR). Odpady zawierające azbest, pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych, materiały izolacyjne oraz materiały konstrukcyjne zawierające azbest, zgodnie z ADR zaliczone zostały do klasy 9 (różne przedmioty i materiały niebezpieczne), z czego wynikają określone wymagania w zakresie ich transportu. Przemieszczanie opakowań z odpadami zawierającymi azbest powinno odbywać się w taki sposób, by nie nastąpiło ich otwarcie lub uszkodzenie i emisja włókien azbestowych do otoczenia

Zgodnie z Ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (DzU nr 62, poz. 628) ze zm. prowadzący działalność w zakresie transportu odpadów zawierających azbest (przewoźnik odpadów) obowiązany jest do uzyskania zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie transportu. Zezwolenie wydaje w drodze decyzji starosta właściwy ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania przewoźnika odpadów. Przewoźnik odpadów zawierających azbest zobowiązany jest do prowadzenia ewidencji odpadów, z zastosowaniem karty przekazania odpadu.

5.4. Zasady postępowania dotyczące składowania na składowiskach odpadów niebezpiecznych zawierających azbest

Do obowiązków zarządzającego składowiskiem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest należy (rys.6):

- przeszkolenie pracowników w zakresie bezpiecznych metod postępowania z odpadami zawierającymi azbest,
- potwierdzenie w „Karcie przekazania odpadów” przyjęcia partii odpadów na składowisko,
- sporządzenie zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości odpadów przyjętych na składowisko,
- składowanie odpadów zgodnie z przepisami dotyczącymi odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz zatwierdzoną instrukcją eksploatacji składowiska,
- zapewnić deponowanie odpadów w sposób nie powodujący uszkodzenia opakowań odpadów,
- racjonalne wykorzystanie pojemności eksploatacyjnej składowiska.

5.4.1. Składowiska odpadów niebezpiecznych zawierające azbest

Odpady zawierające azbest z uwagi na zakaz stosowania azbestu nie mogą być poddawane odzyskowi (wykorzystaniu) i muszą być w sposób bezpieczny dla zdrowia ludzi oraz środowiska unieszkodliwiane przez składowanie lub inny dopuszczony do stosowania sposób. Zasady składowania tych odpadów regulowane są Ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.

Ze względów ekonomicznych odpady zawierające azbest powinny być składowane na składowiskach położonych jak najbliżej miejsca ich wytwarzania. W tabeli nr 2 zostały przedstawione najbliższe położone składowiska odpadów zawierających azbest. Należy także uwzględnić tzw. „zasadę bliskości”, wg której odpady powinno się w pierwszej kolejności poddawać odzyskowi, a ostatecznie unieszkodliwiać poza miejscem ich wytworzenia. Przy czym należy uwzględnić instalacje położone możliwie najbliższe miejsca ich wytwarzania.

Tabela 2. Składowiska odpadów niebezpiecznych zawierających azbest

Lp	Nazwa	Adres	Gmina, powiat, województwo	Odległość [km]*
	Składowisko odpadów niebezpiecznych	Pasieka	gm. Trzemeszno, pow. gnieźnieński woj. wielkopolskie	82
	Składowisko odpadów niebezpiecznych	Małociechowo	gm. Pruszcz, pow. świecki woj. kujawsko - pomorskie	104
	Składowisko odpadów niebezpiecznych	ul. Sulańska 11 Konin	m. Konin, woj. wielkopolskie	142
	Składowisko odpadów	ul. Małaszynska 180 Chróścik	m. Gorzów Wielkopolski, woj. lubuskie	153
	Składowisko odpadów	Marianowo	gm. Marianowo, pow. stargardzki woj. zachodniopomorskie	170
	Zakład odzysku odpadów	ul. Łubaszyn 80 Sianów	gm. Sianów, pow. koszaliński woj. zachodniopomorskie	180
	Składowisko odpadów ANWIL S.A. Włocławek	ul. Toruńska 222 Włocławek	gm. Włocławek, pow. włocławski woj. kujawsko - pomorskie	189
	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów EKO-MYŚL sp. z o.o.	Dalsze 26 Myslibórz	gm. Myslibórz, pow. myśliborski woj. zachodniopomorskie	193

* odległość dla transportu kołowego mierzona od miasta Margonin do danej miejscowości

6. Ilość i rozmieszczenie wyrobów zawierających azbest

Na podstawie zebranych informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania, zostały określone ilości oraz miejsca występowania tych wyrobów w Mieście i Gminie Margonin.

6.1. Rury azbestowo – cementowe

Rury wodociągowe i kanalizacyjne z azbestocementu zaczęto stosować w budownictwie na masową skalę w początku lat sześćdziesiątych. Od masowego stosowania rur tego typu odstąpiono dopiero w późnych latach osiemdziesiątych, gdy powszechniej dostępne i konkurencyjne cenowo stały się rury z tworzyw sztucznych. Według danych zawartych w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski przyjętego przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 maja 2002 roku na terenie naszego kraju znajduje się ogółem 15.466 tysięcy ton wyrobów zawierających azbest w tym 600 tysięcy ton rur. Program przewiduje zgodnie z duchem obowiązujących ustaw unieszkodliwiania wszystkich wyrobów zawierających azbest w okresie 30 lat tj. do 2032 roku.

Na terenie miasta i gminy Margonin częściowo występują rury azbestowo – cementowe, z których zostały wykonane odcinki sieci wyciągowej. Łączna długość sieci wykonanej z rur azbestowo – cementowych wnosi 17 km.

Największa ilość rur azbestowych znajduje się w mieście Margonin. Zidentyfikowano także ich występowanie w miejscowościach:

- Margońska Wieś,
- Lipiny,
- Próchnowo,
- Zbyszewice,
- Młynary.

Lokalizacja miejscowości na terenie gminy – załącznik nr 4.

Całkowita masa odpadu stanowiącego rury i złącza azbestowo – cementowe to 680 Mg (na podstawie przelicznika podanego przez Ministerstwo Gospodarki; www.bazaazbestowa.pl).

6.2. Płyty azbestowo - cementowe

Największe ilości (skupiska) płyt azbestowo – cementowych znajdują się w następujących miejscowościach:

- Margońska Wieś (549,25 Mg z czego 224,4 Mg na budynkach kurników),
- Lipiny (536,3 Mg),
- Margonin - miasto (445,88 Mg),
- Zbyszewice (342,09 Mg),
- Próchnowo Osady (204,83 Mg),
- Kowalewo (168,71 Mg).

Lokalizacja miejscowości na terenie gminy – załącznik nr 4.

Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest występujących w budownictwie w granicach Miasta i Gminy Margonin jest przedstawiona w poniższej tabeli nr 3.

6.3. Łączna ilość wyrobów zawierających azbest

Na terenie Miasta i Gminy Margonin występuje ponad 4000 ton wyrobów zawierających azbest.

Tabela nr 4. Łączna ilość wyrobów zawierających azbest w Mieście i Gminie Margonin w tonach.

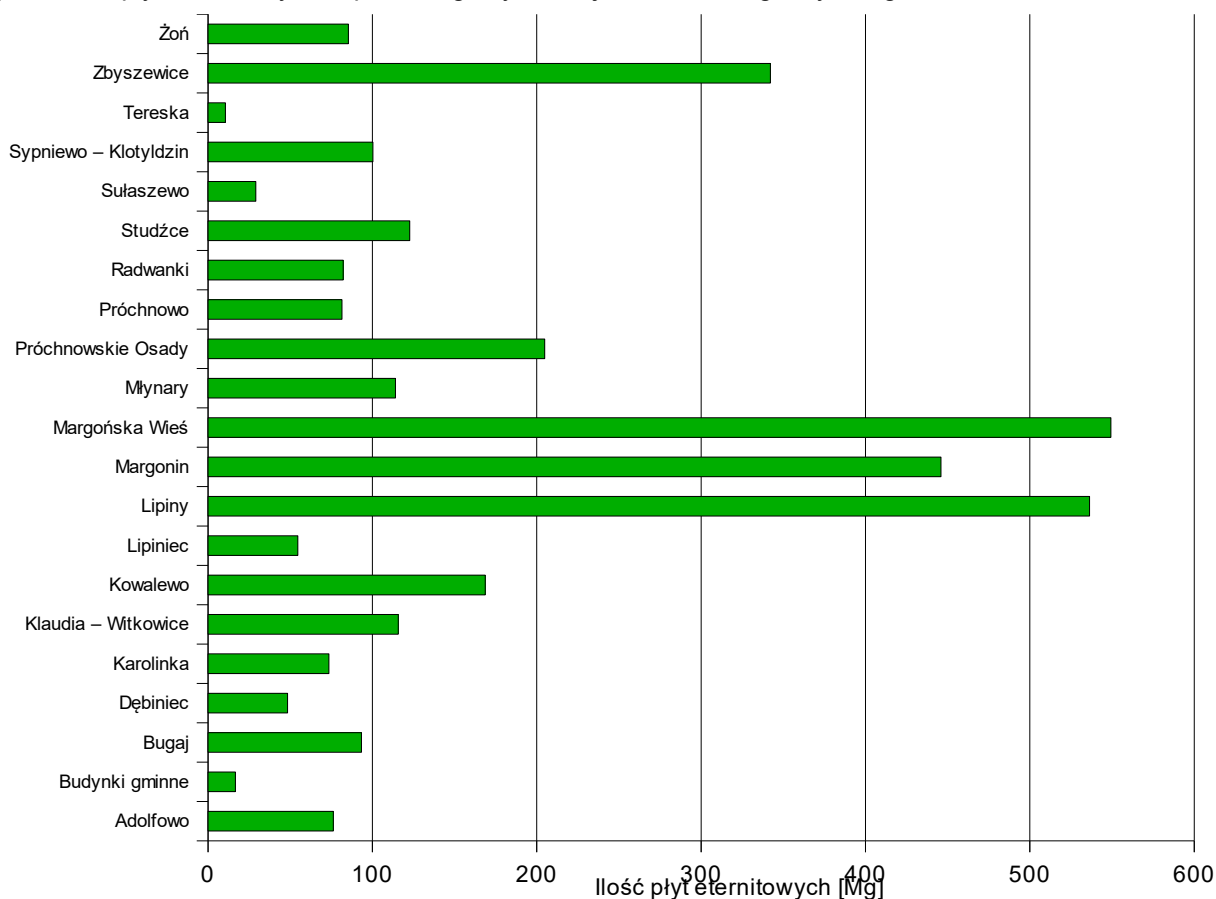
Lp.	Miejscowość	Materiał azbestowo - cementowy			
		Płyty faliste	Rury wodociągowe	Płyty faliste ¹	Rury wodociągowe ²
		m ²	mb	Mg	
1	Adolfowo	4.484	0	76,23	0
2	<i>Budynki Gminne</i>	983	0	16,71	0
3	Bugaj	5.493	0	93,38	0
4	Dębiniec	2.845	0	48,37	0
5	Karolinka	4.328	0	73,58	0
6	Klaudia - Witkowice	6.812	0	115,8	0
7	Kowalewo	9.924	0	168,71	0
8	Lipiniec	3.218	0	54,71	0
9	Lipiny	31.547	*	536,30	*
10	Margonin	26.228	*	445,88	*
11	Margońska Wieś	32.309	*	549,25	*
12	Młynary	6.710	*	114,07	*
13	Próchnowskie Osady	12.049	0	204,83	0
14	Próchnowo	4.793	*	81,48	*
15	Radwanki	4.838	0	82,25	0
16	Studźce	7.219	0	122,72	0
17	Sułaszewo	1.712	0	29,10	0
18	Sypniewo - Kłotyldzin	5.901	0	100,32	0
19	Tereska	624	0	10,61	0
20	Zbyszewice	20.123	*	342,09	*
21	Żon	5.022	0	85,37	0
RAZEM		197.162	17000	3351,75	680
RAZEM		-	-	4031,75	

* brak danych szczegółowych dotyczących ilości rur wodociągowych azbestowo - cementowych w danej miejscowości;

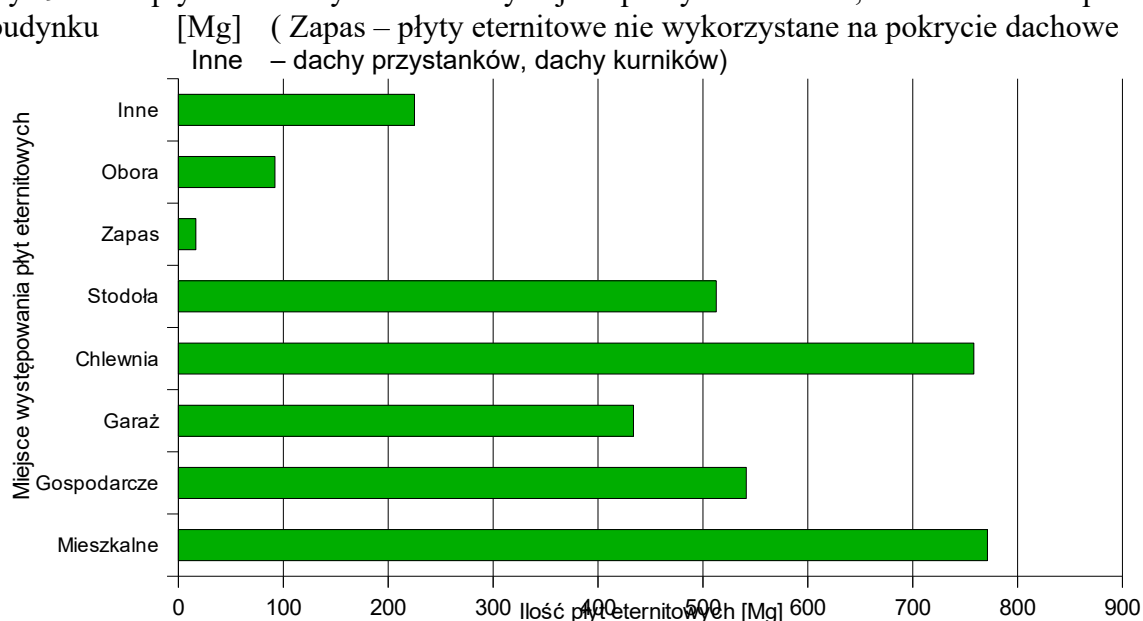
¹ płyty azbestowo - cementowe faliste: 1m² = 0,017 Mg (na podstawie szacunków własnych)

² rury i złącza azbestowo - cementowe: 1mb = 0,040 Mg (na podstawie www.bazaazbestowa.pl).

Rys 8. Ilość płyt eternitowych w poszczególnych miejscowościach gminy Margonin

Rys 9. Ilość płyt eternitowych stosowanych jako pokrycia dachowe, w zależności od przeznaczenia budynku

7. Bezpieczne usuwanie wyrobów azbestowych

Podstawowe zasady bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest ujęte w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest określają szczegółowo techniczne warunki prowadzenia robót tj.:

1. wykonywanie prac przy demontażu wyrobów zawierających azbest przez pracowników z wymaganymi kwalifikacjami,
2. izolowanie od otoczenia obszaru prac przez stosowanie osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska,
3. ogrodzenie terenu prac z zachowaniem bezpiecznej odległości od traktów komunikacyjnych dla osób pieszych, nie mniejszej niż 2 m, przy zastosowaniu osłon zabezpieczających przed przenikaniem azbestu do środowiska,
4. umieszczenie w strefie prac w widocznym miejscu tablic informacyjnych o następującej treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem”; lub w przypadku wyrobów zawierających krokidolit – „Uwaga! Zagrożenie azbestem-krokidolitem”,
5. zastosowanie odpowiednich środków technicznych ograniczających do minimum emisję azbestu do środowiska,
6. zastosowanie w obiekcie odpowiednich zabezpieczeń przed pyleniem i narażeniem na azbest, w tym uszczelnienia otworów okiennych i drzwiowych, a także innych zabezpieczeń przewidzianych w planie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
7. codzienne usuwanie pozostałości pyłu azbestowego ze strefy prac przy zastosowaniu podciśnieniowego sprzętu odkurzającego lub metodą na mokro,
8. izolowanie pomieszczeń, w których zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń pyłu azbestowego dla obszaru prac, w szczególności izolowania pomieszczeń w przypadku prowadzenia prac z wyrobami zawierającymi krokidolit,
9. stosowanie zespołu szczelnych pomieszczeń, w których następuje oczyszczenie pracowników z azbestu (komora dekontaminacyjna), przy usuwaniu pyłu azbestowego przekraczającego dopuszczalne wartości stężeń,
10. zapoznanie pracowników bezpośrednio zatrudnionych przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest lub ich przedstawicieli z planem prac, a w szczególności z wymogami dotyczącymi BHP.

Aby uniemożliwić emisję azbestu do środowiska prace powinny być wykonywane w następujący sposób:

1. przed usunięciem lub demontażem elementy powinny zostać nawilżone wodą i utrzymywane w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
2. tam gdzie jest to technicznie możliwe należy demontować całe wyroby bez ich uszkodzania,
3. do odspajania materiałów trwale związanych z podłożem należy stosować wyłącznie narzędzia ręczne lub wolnoobrotowe wyposażone w miejscowe instalacje odciągające powietrze (odkurzacze do pyłu azbestowego)
4. w przypadku stwierdzenia występowania przekroczeń najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłu azbestu - prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza (również dla wyrobów zawierających krokidolit),
5. codziennego zabezpieczania zdemontowanych wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz ich magazynowanie na wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu.

7.1. Usuwanie wyrobów zawierający azbest - wymiana rur wodociągowych

Rury azbestocementowe zostały zakwalifikowane do drugiej klasy odpadów zawierających azbest. W katalogu odpadów załączonym do „Ustawy o odpadach” zaliczono je po numerem kodowym 17 01 05 do odpadów niebezpiecznych. Klasa ta obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m³ tzw. „twardych”, zawierających poniżej 20 % azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane, a w przypadku mechanicznego uszkodzenia ma miejsce stosunkowo niewielka emisja azbestu do otoczenia. Niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów oraz ich rozbijanie.

Klasyczna wymiana rurociągów azbestocementowych polega na następujących operacjach:

- opracowaniu projektu technicznego wymiany odcinka rurociągu i uzyskaniu wymaganych prawem pozwoleń na budowę,
- odkryciu rurociągu i jego wymianie na nowy,
- wykonaniu niezbędnych prób, odtworzeniu przyłączy itp.,
- zasypaniu wykopu i odtworzeniu nawierzchni,
- zabezpieczeniu odpadów zawierających azbest przed pyleniem i emisją włókien azbestu do powietrza,
- magazynowaniu zabezpieczonych odpadów miejscu na ten cel przeznaczonym do czasu ich transportu do miejsca unieszkodliwiania.

Odpady azbestocementowe zostaną unieszkodliwione przez umieszczenie ich na składowiskach odpadów niebezpiecznych. Przechowywane będą one w opakowaniach i przykryte 2-metrową warstwą ziemi. Taki sposób zabezpieczenia odpadów związany jest rodzajem zagrożeń jakie niesie ze sobą azbest. Niebezpieczne dla zdrowia ludzi i środowiska są tylko włókna azbestu wnikaące do układu oddechowego człowieka lub zwierząt. Włókna azbestu mogą rozprzestrzeniać się tylko w przypadku kontaktu azbestu z powietrzem atmosferycznym. Rury azbestocementowe znajdujące się pod powierzchnią ziemi nie mają kontaktu z powietrzem.

Pozostające pod powierzchnią gruntu rury azbestowe są przykryte warstwą ziemi, która swoją grubością jest zbliżona do warstwy zabezpieczającej przewidzianej na składowiskach odpadów niebezpiecznych.

Pozostawiając rury azbestocementowe pod ziemią zabezpiecza się je przed szkodliwym wpływem na środowisko i zdrowie ludzi.

Alternatywnie dla metody wydobywania rur i umieszczaniu ich na składowisku stosowane są także możliwości:

1. Całkowite wyłączenie z sieci wodnej azbestocementowych rur. Konieczne jest poprowadzenie nowych odcinków instalacji wodnej.
2. Rehabilitacja azbestocementowych przewodów wodociągowych. Renowacja wodociągów przy pomocy cienkościennej wykładziny polietylenowej, ciasno osadzonej we wnętrzu odnawianego przewodu. Rozwiązanie to umożliwia przesunięcie w czasie termin usunięcia rur azbestowych do czasu „śmierci technicznej” lub konieczności ich wymiany ze względów technicznych.

Ze względu na brak jednoznacznie stwierdzonej szkodliwości azbestu występującego w wodzie oraz brak pylenia z wyrobów azbestowych znajdujących się w ziemi zaleca się sukcesywnie wymieniać rury, warunkując to ich stanem technicznym.

7.2. Usuwanie wyrobów zawierający azbest - demontaż pokrycia dachowego

Rozpoczynając demontaż pokrycia dachowego zawierającego azbest należy wykonać odpowiednie zabezpieczenia obiektu, będącego przedmiotem prac i miejsc ich wykonywania, a także terenu wokół - przed emisją pyłu azbestu, która może mieć miejsce w wyniku prowadzenia prac.

Teren należy ogrodzić, zachowując bezpieczną odległość od traktów komunikacyjnych dla pieszych, nie mniej niż 2 m przy zastosowaniu osłon. Teren prac należy ogrodzić poprzez oznakowanie taśmami ostrzegawczymi w kolorze biało-czerwonym i umieszczenie tablic ostrzegawczych z napisami „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony” lub „Zagrożenie azbestem krokidolitem”.

Ogólne zasady postępowania przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest określają następujące wymagania:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek itp.) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza, w przypadku występowania stężeń pyłu azbestu, przekraczających dopuszczalne wartości dla miejsca pracy,
- po każdej zmianie roboczej, usunięte odpady zawierające azbest, powinny zostać szczelnie opakowane i gromadzone na miejscu ich tymczasowego magazynowania,
- codzienne, staranne oczyszczanie strefy prac i terenu wokół, dróg wewnętrznych oraz maszyn i urządzeń, z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego, zaopatrzonego w filtry o dużej skuteczności ciągu (99,99% lub na mokro). Niedopuszczalne jest ręczne zamiatanie na sucho, jak również czyszczenie pomieszczeń i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza.

W obiekcie przylegającym do strefy prac, należy zastosować odpowiednie zabezpieczenia, w tym uszczelnienie otworów okiennych i drzwiowych, a także inne, właściwe dla stopnia narażenia środki zabezpieczające. Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane w folie z polietylenu, lub polipropylenu o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm i zamykane w sposób uniemożliwiający przypadkowe otwarcie (zgrzewem ciągłym lub taśmą klejącą).

Niedopuszczalne jest stosowanie worków papierowych. Pakowanie usuniętych wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się wyłącznie do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania i wyraźnie oznakowane, w sposób określony dla azbestu. Etykiety (rys. 8) i zamieszczone na nich napisy powinny być trwałe, nie ulegające zniszczeniu, pod wpływem warunków atmosferycznych i czynników mechanicznych.

Rys. 8. Oznakowanie materiału zawierającego azbest

Oznakowanie wzorowane jest na postanowieniu Unii Europejskiej (załącznik II do Dyrektywy 83/478/EWG).

Wszystkie wyroby zawierające azbest oraz odpady lub miejsca ich występowania powinny być oznakowane w następujący sposób:

- oznakowanie zgodne z podanym wzorem, powinno posiadać wymiary co najmniej 5 cm wysokość (H) i 2,5 cm szerokość,
- oznakowanie powinno się składać z dwóch części:
 - części górnej ($h_1 = 40\% H$) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
 - części dolnej ($h_2 = 60\% H$), zawierającej standardowy napis w białym i/lub czarnym kolorze na czerwonym tle i

powinien być wyraźnie czytelny,

- jeżeli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot „ZAWIERA AZBEST” powinien być zastąpiony zwrotem „zawiera krokidolit-azbest niebieski”.

Dla usuniętych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz ich transportu na składowisko odpadów niebezpiecznych, wypełnia się się:

- kartę ewidencji odpadu
- kartę przekazania odpadów.

Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest - wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych - wykonawca prac ma obowiązek dokonania prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu. Oczyszczenie powinno nastąpić przez zastosowanie urządzeń filtracyjno-wentylacyjnych z wysoko-skutecznym filtrem (99,99%) lub na mokro. Wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia właścicielowi lub zarządcy obiektu, będącego przedmiotem prac, oświadczenia stwierdzającego prawidłowość wykonania prac i oczyszczenia z azbestu.

7.3. Usuwanie wyrobów zawierający azbest - zdarzenia losowe

Wystąpienie zdarzeń losowych takich jak pożar czy huragan itp. może doprowadzić do zniszczenia pokrycia dachowego zawierającego azbest. Usuwaniem i zabezpieczeniem obiektu lub terenu, na którym zaszło takie zdarzenie zajmuje się Straż Pożarna.

Koniecznym jest dostosowanie Ochotniczych Straży Pożarnej do specyficznych warunków usuwania materiału zawierającego azbest, to jest:

- przeprowadzenie szkolenia dotyczącego zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
- wyposażenie Strażaków w odzież ochronną – kombinezony zabezpieczające przed pyłami azbestowymi, maski z filtrem P3,
- wyposażenie w narzędzia niskoobrotowe do cięcia i usuwania pokryć dachowych.

Ochotniczy Straży Pożarnej przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest kierują się ogólnymi zasadami postępowania w przypadku prowadzenia prac polegających na demontażu pokryć dachowych zawierających azbest (pkt. 7.2.).

8. Zadania objęte programem i sposób ich realizacji

Realizacja „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta i Gminy Margonin” będzie procesem długookresowym, podczas którego stopniowo będą realizowane zadania w nim ujęte. Harmonogram realizacji zadań jest przedstawiony w załączniku nr 1.

8.1. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest

Podstawą Programu jest przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest oraz utworzona baza danych dotycząca ich lokalizacji. Inwentaryzacja polegała na dokonaniu spisu budynków mieszkalnych i gospodarczych na których stwierdzono występowanie wyrobów zawierających azbest oraz ich ilości.

8.2. Mobilizowanie właścicieli obiektów do usunięcia wyrobów zawierających azbest

Zadanie ma być realizowane przez:

- udzielanie informacji o możliwościach uzyskania dofinansowania na demontaż, transport i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest.
- udzielanie informacji mieszkańcom gminy na temat realizacji programu.

8.3. Usunięcie, odbiór i transport wyrobów azbestowych z terenu nieruchomości osób fizycznych, jednostek budżetowych i innych

Czynnościami związanymi z oczyszczaniem miasta i gminy z wyrobów zawierających azbest zajmie się firma wyłoniona w drodze przetargu ogłoszonego przez Miasto i Gminę Margonin. Odbiór azbestu od właściciela obiektu oraz jego przekazanie na składowisko odpadów niebezpiecznych potwierdzone będzie kartą przekazania odpadów (załącznik nr 3), sporządzaną w trzech egzemplarzach dla:

- właściciela obiektu;
- podmiotu uprawnionego odbierającego odpady;
- Urzędu Miasta i Gminy Margonin.

9. Szacunkowe koszty demontażu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest

W celu ustalenia kosztów usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Margonin pozyskano informacje od kilku firm posiadających ważną decyzję zatwierdzającą program gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest, oraz posiadające zezwolenie na prowadzenie działalności związanej ze zbieraniem i transportem tych odpadów.

W kosztorysie wykonanej usługi wzięto pod uwagę cenę demontażu dachu eternitowego, pakowanie płyt azbestowych, transport, unieszkodliwianie na składowisku. Transport odpadów odbywa się samochodami o ładowności 20 ton na odległość:

- Trzemeszno – 82 km,
- Pruszcz – 104 km,
- Konin – 142 km.

Poniżej przedstawiono szacunkowe koszty prac renowacyjnych związanych z demontażem, usuwaniem oraz unieszkodliwianiem wyrobów zawierających azbest.

Średni koszt wykonanych usług polegających na demontażu dachu eternitowego, transporcie własnymi pojazdami (niezależnie od odległości) oraz unieszkodliwienie przez składowanie na właściwym składowisku odpadów niebezpiecznych:

• płyty azbestowo – cementowe:	30 zł/m ²	tj.	1.765 zł/Mg
• rur azbestowo – cementowych:			2.000 zł/Mg

Ilość eternitowego pokrycia dachowego na terenie miasta i gminy Margonin wynosi **3.351,75 Mg** natomiast rur kanalizacyjnych **680 Mg** co łącznie daje **4031,75 Mg materiału zawierającego azbest**. Koszt ich usunięcia:

- płyty azbestowo – cementowe: **5.915.750,5 zł**
- rur azbestowo – cementowych: **1.360.000,0 zł**
- RAZEM** **7.275.750,5 zł**

Harmonogram realizacji „Programu...” zakłada, iż w pierwszym okresie zostanie usunięte z terenu gminy 8% ilości zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest.

Ilość i koszt usunięcia wyrobów zawierających azbest zostało przedstawione w tabeli nr 4, natomiast szczegółowy harmonogram wykonywania prac oraz pozostałych działań związanych z usuwaniem azbestu z terenu gminy, w tym aspekt edukacyjny – w załączniku nr 1.

Tabela 4. Harmonogram i kosztorys rzeczowy na lata 2009- 2032

Lp	Dane	Harmonogram usunięcia wyrobów zawierających azbest			RAZEM
1.	etap	2009 - 2012	2013 - 2022	2023 - 2032	-
2.	długość etapu	4 lat	10 lat	10 lat	24 lat
3.	% materiału usuniętego	8%	46%	46%	100%
4.	masa usuniętego materiału	322,540 Mg	1.854,605 Mg	1.854,605 Mg	4.031,75 Mg
5.	koszt usunięcia materiału netto	582.060,04 zł	3.346.845,23 zł	3.346.845,23 zł	7.275.750,5 zł
6.	Stopień pilności usunięcia azbestu*	I	II	III	-

* stopnie pilności wykonywania prac wg. Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2.04.2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2004, nr 71 poz. 649)

Stopień pilności usuwania azbestu wyznacza się na podstawie dokonania „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” - załącznik nr 2.

Stopień pilności I - wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie,

Stopień pilności II - ponowna ocena wymagana w czasie do 1 roku,

Stopień pilności III - ponowna ocena w terminie do 5 lat.

W pierwszej kolejności powinny zostać usunięte najbardziej uszkodzone wyroby zawierające azbest, które mogą mieć bezpośredni wpływ na przebywających w pobliżu ludzi, w szczególności dzieci, młodzieży lub sportowców. Dodatkowe kryteria oceny stanu wyrobów azbestowych znajdują się w załączniku nr 2.

W latach 2009-2012 proponuje się sfinansowanie 8% inwestycji o najpilniejszym I stopniu prac, oraz w miarę możliwości uzyskania środków finansowych na wykonanie prac o średnim stopniu pilności (II).

W latach 2013-2022 nastąpi kontynuacja usuwania azbestu o średnim II stopniu pilności. Natomiast w latach 2023-2032 zostanie usunięty azbest o niskim III stopniu pilności.

10. Finansowanie

W Polsce występują najczęściej następujące formy finansowania inwestycji w zakresie gospodarki odpadami to:

- fundusze własne inwestorów,
- pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Narodowy i Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- kredyty preferencyjne udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska (BOŚ S.A.) z dopłatami do oprocentowania, kredyty komercyjne, kredyty konsorcjalne,
- zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje i programy pomocowe (np. z ekokonwersji poprzez EKOFUNDUSZ)
- kredyty międzynarodowych instytucji finansowych (Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju - EBOiR, Bank Światowy),
- kredyty i pożyczki udzielane przez banki komercyjne,
- leasing

10.1. Źródła finansowania

Do dostępnych źródeł finansowania inwestycji polegającej na usuwaniu wyrobów zawierających azbest z terenu gminy, należą:

Powiatowy i Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Środki przeznacza się m. in. na realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami, efektywność ekologiczną w zakresie oddziaływania na świadomość ekologiczną społeczności.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu

WFOŚiGW udziela pomocy w formie pożyczek, pożyczek częściowo umarzalnych, dotacji oraz dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek na realizację zadań z zakresu:

- ochrony wód i gospodarki wodnej,
- ochrony powietrza,
- ochrony powierzchni ziemi i zagospodarowanie odpadów,
- edukacji ekologicznej,
- monitoringu środowiska,
- ochrony przyrody.

Pomiędzy Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu a Bankiem Ochrony Środowiska S.A. Oddział w Poznaniu i Oddział w Ostrowie Wielkopolskim została zawarta Umowa w sprawie dopłat ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu do oprocentowania kredytów preferencyjnych udzielanych przez Bank Ochrony Środowiska S.A. na inwestycje w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowane na terenie województwa wielkopolskiego.

Bank udziela ze środków własnych, zgodnie z procedurami obowiązującymi w Banku, kredytów preferencyjnych na inwestycje z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej związanych z usuwaniem materiału zawierającego azbest, w ramach linii kredytowej - „Linia Nr 4 - usuwanie i unieszkodliwianie azbestu i wyrobów zawierających azbest”. Szczegółowy opis warunków udzielania dofinansowania wg Linii 4 został zamieszczony w załączniku nr 5.

Fundusz Spójności - Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Priorytet II: Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi.

Pozyskanie środków z Funduszu Spójności możliwe będzie wyłącznie dla dużych projektów inwestycyjnych o wartości nie niższej niż 10 mln €. Może to oznaczać zbiorcze zadania dla szeregu podobnych zadań w programach regionalnych.

Fundusz Strukturalny – Wielkopolski Regionalny Fundusz Operacyjny

Priorytet III: Ochrona Środowiska

Działanie 3.1: Racjonalizacja gospodarki odpadami i ochrona powierzchni ziemi

Działanie 3.6: Poprawa bezpieczeństwa środowiskowego i ekologicznego

EkoFundusz

Środki finansowe pochodzą z tzw. Ekokonwersji (zamiana części zagranicznego długu na wspieranie przedsięwzięć w ochronie środowiska)

Priorytet 5: Racjonalizacja gospodarki odpadami i rekultywacja gleb zanieczyszczonych (gospodarka odpadami)

Sektor II: Gospodarka odpadami – unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych

Dotacja dla pojedynczego projektu nie może być niższa niż 50 tys. zł

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

Pozyskanie środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego możliwe będzie tylko przez uwzględnienie w odpowiednich programach operacyjnych.

Realizacja zadań z dofinansowaniem Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego:

- opracowanie planów ochrony przed szkodliwością azbestu i program usuwania wyrobów zawierających azbest,
- szkolenie pracowników administracji publicznej w zakresie szczegółowych przepisów i procedur dotyczących azbestu,
- oczyszczanie terenów i obiektów publicznych w gminach szczególnie zanieczyszczonych azbestem, po potwierdzeniu zagrożeń wynikami badań środowiska oraz oceną środowiskowego ryzyka,
- wspieranie inicjatyw samorządu terytorialnego, zmierzających do konsekwentnego usuwania niebezpiecznych wyrobów oraz skutków ich szkodliwości dla mieszkańców i środowiska,
- badania powietrza, gleby i wody zanieczyszczonych miejsc publicznych.

Europejski Fundusz Socjalny

Zadania finansowane przez fundusz:

- zwiększenie zatrudnienia – przedsiębiorcy zajmujący się demontażem wyrobów zawierających azbest.

Fundusz Pracy

Zadania finansowane przez fundusz:

- zwiększenie zatrudnienia – przedsiębiorcy zajmujący się demontażem wyrobów zawierających azbest,

- wspieranie zatrudnienia bezrobotnych, szkolenia i refundacje opłat na rzecz ZUS.

11. Udzielanie informacji osobom fizycznym i właścicielom nieruchomości z zakresu poszukiwania źródeł finansowych na nowe pokrycia dachowe

Ilość usuwanego azbestu w poszczególnych latach będzie uzależniona od możliwości pozyskania przez mieszkańców gminy dotacji, preferencyjnych kredytów na nowe pokrycia dachowe. Mieszkańcy gminy zainteresowani tymi źródłami finansowania będą mogli skorzystać z pomocy i informacji udzielanych przez pracowników Urzędu Miasta i Gminy w Margoninie oraz innych dostępnych źródeł np. instytucji wyspecjalizowanych z zakresu ochrony środowiska.

12. Monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji

Ważnym elementem Programu jest jego systematyczny monitoring, uwzględniający cykliczne działania określające zmiany ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy. Program usuwania azbestu podlegają aktualizacji. Wynika to z obowiązku właścicieli, zarządców i użytkowników przedkładania corocznych informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania. W kolejnych latach należy gromadzić następujące informacje:

- ilości zdemontowanych odpadów zawierających azbest w danym roku i kolejnych latach realizacji programu,
- procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej przed realizacją programu.
- nakłady poniesione na usunięcie odpadów zawierających azbest.
- ilość dzikich wysypisk odpadów zawierających azbest.

Tabela 5. Lista wskaźników zaproponowanych do oceny wdrażania Programu

Lp.	Wskaźnik	Jednostka
1.	Liczba, jakość i skuteczność kampanii edukacyjno – informacyjnych z zakresu usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest.	ilość/opis/rok
2.	Ilość odpadów zawierających azbest w przeliczeniu na ha powierzchni gminy przed rozpoczęciem realizacji Programu	330 kg/ha/rok
3.	Ilość odpadów zawierających azbest w przeliczeniu na ha powierzchni gminy w kolejnych latach realizacji Programu	kg/ha/rok
4.	Procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej przed realizacją programu.	%
5.	Nakłady poniesione na usunięcie odpadów zawierających azbest	PLN/rok
6.	Ilość dzikich wysypisk odpadów zawierających azbest	szt.

13. Sprawozdania z realizacji Programu

Do obowiązków gminy należy sporządzanie corocznych sprawozdań finansowych z wykorzystania przyznanych środków z poszczególnych funduszy.

Dokładna ewidencja ma obejmować:

- ilość i finansowanie wyrobów azbestowych poddanych demontażowi, transportowi i unieszkodliwieniu;
- ilość i finansowanie wyrobów azbestowych pozostałych jeszcze do likwidacji.

14. Podsumowanie

W naszym kraju zgodnie z prawodawstwem Unii Europejskiej obowiązuje zakaz stosowania azbestu i wyrobów zawierających azbest.

W przeszłości azbest ze względu na swoje właściwości był powszechnie stosowany w budownictwie, dlatego będzie występował w wielu obiektach jeszcze przez kilkadziesiąt lat. Na terenie Miasta i Gminy Margonin znajduje się ok 3351 ton materiałów budowlanych – płyt eternitowych, zawierających azbest. Zabezpieczenie i usuwanie tak znacznych ilości wyrobów wiąże się z dużymi kosztami, które nawet w zakładanym okresie usuwania (do 2032 r.) stanowią będą znaczne obciążenie finansowe szczególnie dla właścicieli nieruchomości, na których znajdują się te wyroby. Dlatego też, bardzo ważnym elementem niniejszego Programu jest określenie możliwości i zasad pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania na jego realizację.

Kolejnym ważnym elementem jest stworzenie warunków przybliżenia jak najszerszym kręgom społeczeństwa zagadnień dotyczących bezpiecznej eksploatacji i usuwania wyrobów zawierających azbest. Największe zagrożenie pojawia się w wyniku nieprawidłowego obchodzenia się z tymi wyrobami. Podczas naruszenia struktury wyrobów azbestowych stają się one źródłem emisji włókien azbestowych do powietrza wywołując groźną chorobę.

Istotna jest również świadomość przedsiębiorców wykonujących prace związane z demontażem wyrobów zawierających azbest. Wykonywanie tych prac wyłącznie przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie podmioty, pozwoli wyeliminować zagrożenie wynikające z nieprawidłowego ich prowadzenia.

15. Bibliografia

1. *Obniżenie kosztów wymiany rurociągów azbestocementowych. Aktualne regulacje prawne i nowe możliwości techniczne*. Anna Wróblewska, Dariusz Tarasewicz; Wavin Metalplast -Buk Sp. z o.o., Inżynieria Bezwykopowa, luty 2004r.
2. *O azbestie bez trucia czyli techniczne, zdrowotne i prawne aspekty użytkowania wyrobów zawierających azbest*. Biuro ochrony Środowiska, Urząd m. st. Warszawy, Warszawa 2005r, ISBN 83-922815-0-0
3. *Informator o przepisach i procedurach dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest*; Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2003r.
4. www.bazaazbestowa.pl portal internetowy Ministerstwa Gospodarki

16. Spis załączników

Załącznik nr 1. Harmonogram i koszt realizacji programów inwestycyjnych w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta i Gminy Margonin.

Tabela A. Harmonogram realizacji programu usuwania azbestu i materiałów zawierających azbest.

Tabela B. Harmonogram realizacji programów inwestycyjnych w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta i Gminy Margonin.

Załącznik nr 2. Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.

Załącznik nr 3. Karta przekazania odpadów.

Załącznik nr 4. Lokalizacja miejscowości na terenie gminy Margonin

Załącznik nr 5. Linia Nr 4 - usuwanie i unieszkodliwianie azbestu i wyrobów zawierających azbest